

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ในผู้ป่วย
โรคความดันโลหิตสูง เขตพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
FACTORS ASSOCIATED WITH BEHAVIORS IN PREVENTING STROKE IN
HYPERTENSIVE PATIENTS IN BANG NAM CHUET SUBDISTRICT, MUEANG
DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

นิชากานต์ งามพรนพคุณ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางน้ำจืด

NICHAKAN NGAMPORNOPHAKHUN

BAN BANG NAM CHUET SUBDISTRICT HEALTH PROMOTING HOSPITAL

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ในเขตพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดจากสูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 190 คน สุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบโควต้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 3 ส่วน 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง 3) ประสิทธิภาพการได้รับข้อมูลข่าวสาร และแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง ได้ค่าความเชื่อมั่น (IOC) มากกว่า 0.8 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Eta

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 9.32$, $SD.=1.52$) ด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 16.48$, $SD.=2.26$) และด้านการปฏิบัติเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 12.10$, $SD.=1.95$) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ด้านความรู้ในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ การมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ด้านความเชื่อของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับสถานภาพสมรส การมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการปฏิบัติเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ประวัติการสูบบุหรี่ และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะ ควรมีการณรงค์ส่งเสริมผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักรู้ในโรคหลอดเลือดสมองมากขึ้น

คำสำคัญ : โรคความดันโลหิตสูง, โรคหลอดเลือดสมอง, พฤติกรรมการป้องกันโรค

Abstract

The objective of this survey research was to study the behavior of stroke prevention and the factors related to the behavior of stroke prevention of hypertensive patients in Bang Nam Chuet Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province. The sample size was determined by Taro Yamane's formula, totaling 190 people, and used the quota sampling. The research instrument was 3 parts questionnaire: 1) Personal factors, 2) Stroke prevention behavior in terms of knowledge, beliefs, and behavior to reduce the risk of stroke, and 3) Experience in receiving information and sources of information about stroke. The reliability (IOC) was more than 0.8. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient and Eta correlation coefficient.

The results of the research found that hypertensive patients had a moderate level of knowledge in stroke prevention behavior ($\bar{X} = 9.32$, SD. = 1.52), a high level of belief ($\bar{X} = 16.48$, SD. = 2.26), and a moderate level of practice to reduce the risk of stroke ($\bar{X} = 12.10$, SD. = 1.95). Factors related to stroke prevention behaviors in hypertensive patients were marital status, education level, occupation, comorbidity, and receipt of information about stroke, which were statistically significant ($p < 0.05$). In terms of beliefs of hypertensive patients, they were related to marital status, comorbidity, and receipt of information about stroke, which were statistically significant ($p < 0.05$). Practice to reduce the risk of stroke was related to gender, age, marital status, education level, occupation, income, history of treatment for hypertension, history of smoking, and receipt of information about stroke, which were statistically significant ($p < 0.05$).

Suggestions: There should be a campaign to promote awareness of cerebrovascular disease among hypertensive patients. There should be educational activities and various media to increase knowledge, understanding and awareness of cerebrovascular disease.

Keywords : Hypertension, Stroke, Disease prevention behavior

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่ยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ก่อให้เกิดการเสียชีวิตของประชากรก่อนวัยอันควร (Mackay & Mensah, 2015) ในปัจจุบันมีผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงประมาณหนึ่งพันล้านคนทั่วโลก พบว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นสาเหตุการตายของประชากรประมาณ 7.1 ล้านคนทั่วโลก หรือประมาณร้อยละ 13 ของการตายทั้งหมด สำหรับประเทศไทย สถาบันวิจัย กระทรวงสาธารณสุขรายงานสถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงในประเทศไทย พบความชุกภาวะความดันโลหิตสูงในปี พ.ศ. 2557 ร้อยละ 23.3 ในเพศชาย และร้อยละ 20.9 ในเพศหญิง และจากสถิติสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2560 - 2565 พบภาวะความดันโลหิตมีอัตราป่วยเพิ่มสูงขึ้นจาก 287.5 ต่อประชากรแสนราย เป็น 544.08 ต่อประชากรแสนราย และอัตราการตายในปี พ.ศ. 2560 - 2565 อยู่ในช่วง 3.94 - 6.30 ต่อประชากรแสนราย (กรมควบคุมโรคสำนักงานโรคไม่ติดต่อ, 2560)

โรคความดันโลหิตสูงหากไม่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดความผิดปกติของหลอดเลือดแดงแทบทุกส่วนของร่างกาย ผนังหลอดเลือดแข็งตัว หลอดเลือดตีบแคบ และภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมองโดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตจะเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองขึ้น 2 เท่าต่อการเพิ่มขึ้นทุก 20 มิลลิเมตรปรอทของค่าความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (systolic blood pressure) หรือทุก 10 มิลลิเมตรปรอทของค่าความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (diastolic blood pressure)(กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2561) รายงานว่าความดันโลหิตสูงสามารถเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองได้ 3 - 17 เท่า และการควบคุมระดับความดันโลหิตจะช่วยลดการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้ถึงร้อยละ 40 (Mackay & Mensah, 2015) เนื่องจากความดันโลหิตสูงทำให้หลอดเลือดสมองเสียความยืดหยุ่น ตีบแคบ และเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันและเกิด

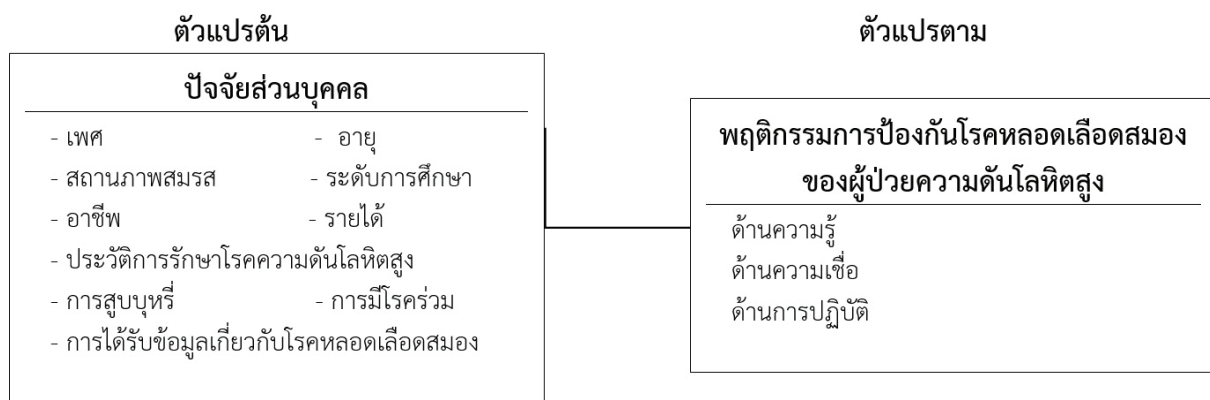
การโป่งพองที่ผนังหลอดเลือด เมื่อระดับความดันโลหิตสูงขึ้นต่อเนื่องทำให้หลอดเลือดส่วนที่โป่งพองเกิดการแตก ผลจากการที่หลอดเลือดสมองมีการแตกหรืออุดตัน จะทำให้เกิดภาวะสมองขาดเลือด และอาจก่อให้เกิดความพิการและภาวะทุพพลภาพตามมาได้ สำหรับประชากรไทยป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองกว่า 2.4 แสนคนต่อปี ในแต่ละปีมีผู้ป่วยเป็นอัมพฤกษ์อัมพาตประมาณ 1.5 แสนคน เสียชีวิตกว่า 45,000 คน พิกัดประมาณ 84,000 คน (แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดี วิถีชีวิตไทย พ.ศ. 2560-2569) สถาบันประสาทวิทยาและสมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย ได้ชี้ว่าคนไทยมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคหลอดเลือดสมองประมาณ 10 ล้านคน โดยเฉพาะผู้ที่มีโรคความดันโลหิตสูงมีความเสี่ยงมากถึงร้อยละ 56.5 และเมื่อผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเป็นโรคหลอดเลือดสมองด้วยก็จะเสียชีวิตได้มากกว่าคนปกติ 4 เท่า (กรมควบคุมโรคสำนักงานโรคไม่ติดต่อ, 2560)

จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากการขาดความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้ขาดความใส่ใจในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง และมีผลต่อการตัดสินใจมารับการรักษาที่เร่งด่วนภายใน 3 ชั่วโมง ซึ่งนำไปสู่ภาวะเนื้อสมองขาดเลือดเฉียบพลัน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2562) ผลจากการมารับการรักษาล่าช้าร้ายแรงคือ ผู้ป่วยอาจเสียชีวิตหรือแม้รอดชีวิตก็มักจะมีภาวะพิการหลงเหลืออยู่ จำเป็นต้องได้รับการดูแลระยะยาว ทำให้เป็นภาระด้านสุขภาพกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติตามมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมสุขภาพ และเป็นการป้องกันตนเองเบื้องต้นก่อนเกิดโรคหลอดเลือดสมอง และเพื่อให้ผู้ป่วยตระหนักถึงต่ออาการเตือน และการมารับการรักษาที่ทันเวลานำไปสู่การลดอุบัติการณ์การเกิดโรคความพิการ และเสียชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในการวางแผนและประเมิน เพื่อป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาความเข้าใจในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ส่งผลต่อการป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 - เดือนกรกฎาคม 2567

ประชากร เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางน้ำจืด อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร (หมู่ 1 บ้านบางน้ำจืด, หมู่ 2 บ้านริมทางรถไฟ และหมู่ 4 บ้านทุ่งสีทอง) จำนวน 346 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางน้ำจืด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 สุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบโควต้า โดยคำนวณตามสัดส่วนประชากรของแต่ละหมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 190 คน

เกณฑ์การคัดเข้า ต้องเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ไม่มีปัญหาเรื่องการได้ยิน สติสัมปชัญญะสมบูรณ์สมัครใจ และยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก ไม่สามารถพูดและสื่อสารได้ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนด แจ้งขอถอนตัวจากการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ประวัติการรับการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ประวัติการสูบบุหรี่ โรคประจำตัวร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง ประสิทธิภาพการได้รับข้อมูลข่าวสาร และแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากอุมาพร แซ่กอ (2562)

- ความรู้ในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 13 ข้อ
- ความเชื่อในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 11 ข้อ
- การปฏิบัติการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 9 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.8
2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองที่ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แล้วนำมาทดลองใช้ (Try out) กับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านความรู้โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder - Richardson 20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.75 และแบบสอบถามประสิทธิภาพการได้รับข้อมูลและแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองเท่ากับ 0.84 ส่วนของแบบทดสอบพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านความเชื่อและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.78 และ 0.85 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีการจัดทำเอกสารแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย เอกสารพิทักษ์สิทธิแนบไว้กับแบบสอบถามเพื่อแจ้งให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบว่าข้อมูลทุกอย่างที่อยู่ในแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ไม่มีการบังคับหรือทำให้เกิดความเกรงใจ โดยการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Eta

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร

ณิชากรณต์ งามพรนพคุณ

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n = 190)

พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง	เต็ม	Max	Min	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความรู้	13.00	13.00	6.00	9.32	1.52	ระดับปานกลาง
ความเชื่อ	22.00	22.00	8.00	16.48	2.26	ระดับสูง
การปฏิบัติ	18.00	16.00	6.00	12.10	1.95	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านระดับความรู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากับ 13 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ($\bar{X}$ = 9.32, S.D. = 1.52) พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านระดับความเชื่อได้คะแนนสูงสุดเท่ากับ 22 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน ($\bar{X}$ = 16.48, S.D. = 2.26) และสำหรับคะแนน

พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านระดับการปฏิบัติได้คะแนนสูงสุดเท่ากับ 16 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ($\bar{X}$ = 12.10, S.D. = 1.95)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง แสดงผลจำแนกรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n = 190)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง								
	ด้านความรู้			ด้านความเชื่อ			ด้านการปฏิบัติ		
	η	r	P-Value	η	r	P-Value	η	r	P-Value
เพศ	.005		.075	.021		.052	.037		.040*
อายุ		.133	.067		.014	.083		.051	.048*
สถานภาพสมรส	.070		.001*	.017		.011*	.010		.001*
ระดับการศึกษา		.862	.023*		.156	.083		.657	.036*
อาชีพ	.957		.018*	.536		.094	.760		.029*
รายได้	.140		.053	.053		.094	.078		.028*
ประวัติการรักษา		.023	.083		.013	.062		.053	.046*
ประวัติการสูบบุหรี่		.137	.095		.496	.092		.039	.038*
การมีโรคร่วม		.496	.033*		.372	.040*		.145	.097
การได้รับข้อมูลข่าวสารโรคหลอดเลือดสมอง	.546		.045*	.101		.016*	.102		.015*

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านความรู้ในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ประวัติการมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านความเชื่อในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพสมรส ประวัติการมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการรักษา ประวัติการสูบบุหรี่ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ด้านระดับความรู้มีคะแนนเฉลี่ย 9.32 (S.D. = 1.52) ด้านระดับความเชื่อมีคะแนนเฉลี่ย 16.48 (S.D. = 2.26) และด้านระดับการปฏิบัติมีคะแนนเฉลี่ย 12.10 (S.D. = 1.95) สอดคล้องกับ กานต์ธิดา กำแพงแก้ว และคณะ (2558) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงการรับรู้อาการเตือน และพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง พบว่าการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงอยู่ในระดับสูงร้อยละ 63.5 โดยปัจจัยเสี่ยงที่มีการรับรู้มากที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 83.5 การรับรู้อาการเตือนอยู่ในระดับสูงร้อยละ 75.3 โดยมีการรับรู้ว่าอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อใบหน้า แขน/ขาข้างใดข้างหนึ่งอย่างทันทีทันใดเป็นอาการเตือนที่มีการรับรู้มากที่สุด ร้อยละ 92.9 และพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรค

หลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงอยู่ในระดับสูงร้อยละ 82.4

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำแนกรายด้านแสดงผลได้ดังนี้

ด้านความรู้ในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ประวัติการมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ พิชามาญชู่ คำแพรวดี และอดิศักดิ์ สัตย์ธรรม (2558) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความรู้โรคหลอดเลือดสมองระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส การได้รับการสนับสนุนข้อมูลโรคหลอดเลือดสมอง ความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรง ประโยชน์ อุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านความเชื่อในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส ประวัติการมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ พิชามาญชู่ คำแพรวดี และอดิศักดิ์ สัตย์ธรรม (2558) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความเชื่อของการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ ด้านประวัติการมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง ส่วนเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โรคประจำตัว ระยะเวลาการเป็นโรคความดันโลหิตสูง และประวัติการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองของบุคคลอื่นในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตพื้นที่ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ด้านการปฏิบัติตัวเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการรักษา ประวัติการสูบบุหรี่ และการได้รับ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ณัฐกร นิลเนตร และคณะ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ไม่มีคู่ ประวัติญาติสายตรงเป็นโรคหลอดเลือดสมอง โรคประจำตัวร่วม และประวัติการเจ็บป่วยอื่นๆ และสอดคล้องกับ วาสนา เหมือนมี (2559) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (ร้อยละ 64.8) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ สิ่งชักนำให้ปฏิบัติพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองและการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองมีส่วนในการร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองได้ร้อยละ 13.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

สรุปผล

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 9.32$, S.D. = 1.52) ด้านความเชื่อในการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 16.48$, S.D. = 2.26) และด้านการปฏิบัติเพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 12.10$, S.D. = 1.95)

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ การมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ รายได้ ประวัติการรักษา โรคความดันโลหิตสูง และประวัติการสูบบุหรี่ ความเชื่อเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพสมรส การมีโรคร่วม และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการรักษา โรคความดันโลหิตสูง และประวัติการสูบบุหรี่ และการปฏิบัติของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติ การรักษาโรคความดันโลหิตสูง ประวัติการสูบบุหรี่ และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคหลอดเลือดอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านการมีโรคร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

หน่วยบริการสุขภาพควรจัดโครงการบริการให้คำปรึกษาต่อเนื่อง ในเรื่องสุขภาพและพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ทั้งในและนอกสถานพยาบาล โดยการสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองแก่ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อยอดงานวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เพื่อส่งเสริมสุขภาพในผู้ป่วยกลุ่ม

โรคความดันโลหิตสูง ตามตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักรู้และขยายผลในประชากรกลุ่มเสี่ยง และพื้นที่อื่นๆต่อไป เพื่อให้เป็นข้อมูลเฉพาะของประชากรกลุ่มต่างๆ และพื้นที่ต่างๆ

2. การรณรงค์และส่งเสริมความรู้กับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง โดยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อต่างๆ ในการกระตุ้นให้ผู้ป่วยเกิดความตระหนักรู้

เอกสารอ้างอิง

Bureau of Noncommunicable Diseases, Department of Disease Control. (2023). *Disease statistics*. Bangkok: Ministry of Public Health. (in Thai).
สำนักโรคไม่ติดต่อ, กรมควบคุมโรค. (2566). *สถิติโรค*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

Homkaenchan, Siriphan and Numkham, Lapatrada. (2023). Factors Related to Stroke Prevention Behaviors in People with Hypertension in Kluaymoung Public Health Service Center, Khelang Nakhon Municipality, Lampang Province. *Journal of Public Health Research and Innovation*. Vol.1 No.2 January-April 2023. (in Thai).

ศิริพันธ์ หอมแก่นจันทร์ และลภัสสรดา หนู่มคำ. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านกล้วยม่วง เทศบาลเมืองเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสาธารณสุข*.

Inteng, Bucsarakham and Chomson, Supatana. (2018). Factors affecting stroke prevention behavior in hypertensive patients at Muang Kao Subdistrict Health Promotion Hospital, Phichit Province. *EAU Heritage Journal. Science and Technology*. (in Thai).

บุษราคัม อินเต็ง, และสุพัฒนา คำสอน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองเก่า จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*. ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 11 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSci/article/view/177130/129739>.

Klinsakorn, Chuchart and saetan, Suitin. (2020). Factors related to self-protective behavior of stroke with controlled hypertension patients who Live in Danchang District, Suphanburi Province. *Journal of Council of Community Public Health*. (in Thai).

ชูชาติ กลิ่นสาคร และสุยธิน แชนัน. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสาธารณสุขชุมชน*.

Mackay, J., and Mensah, G. A. (2015). *The atlas of heart disease and stroke*. (Online). (2024, June 20). Available from: www.who.int/cardiovascular_diseases/resources/atlas/en.htm.

Ministry of Public Health, Department of Disease Control. (2018). *Strategic Plan for Good Health and Thai Lifestyle 2017-2026*. Bangkok: Ministry of Public Health. (in Thai).

กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรค. (2561). *แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดี วิถีชีวิตไทย พ.ศ.2560-2569*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

- Ministry of Public Health, Department of Disease Control, Non-Communicable Disease Information Center. (2017). *Survey report: Risky behaviors for non-communicable diseases and injuries 2017*. Bangkok: Ministry of Public Health. (in Thai).
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรคศูนย์ข้อมูลโรคไม่ติดต่อ. (2560). รายงานผลการสำรวจ: พฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- Ministry of Public Health, Office of Policy and Strategy. (2019). *Good Health Thai Way*. Bangkok: Ministry of Public Health. (in Thai).
- กระทรวงสาธารณสุข, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2562). *สุขภาพดีวิถีไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- Mueanmee, Wasana. (2015). Factors affecting the behavior of stroke prevention in hypertensive patients in Bang Rakam District, Phitsanulok Province. *Journal of Nursing and Health*. (in Thai).
- วาสนา เหมือนมี. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ*.
- Nilnate, N, Jirapornkul, C., Maneenin, N. (2018). Factors Associated with Stroke in Hypertensive Patients, Buengkan Province. *Journal of Health Education*. (in Thai).
- ณัฐกร นิลเนตร, ชนัญญา จิระพรกุล, และเนาวรัตน์ มณีนิล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารสุขภาพศึกษา*.
- Pakdevong, N. (2016). Factors predicting blood pressure control in hypertensive patients receiving treatment at a community hospital. *Journal of Nursing and Therapeutic Care*. (in Thai).
- น้ำอ้อย รักติวงศ์. (2559). ปัจจัยทำนายการควบคุมความดันโลหิตของผู้เป็นความดันโลหิตสูงที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่ง. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*.
- Panthong, Wutthichai and Saiyot, Rattana. (2524). Factors Associated with Cerebrovascular Disease in Patients with Diabetes and Hypertension at Srinarong Hospital. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*. Vol. 18 No. 1 January-April 2024. (in Thai).
- วุฒิชัย แปนทอง และรัตนา สายยศ. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลศรีณรงค์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 11 มิถุนายน 2567. เข้าถึงได้จาก: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/265574/181532>.
- Thijayang, Sutassaya. (2016). *Factors affecting stroke prevention behavior in stroke risk group patients*. Master's thesis. Bangkok: Christian University. (in Thai).
- สุทัสสา ทิจะยัง. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

Suriya Lakam. (2017). The relationship between health belief perception and stroke prevention behavior in high-risk patients in Nuea Mueang Subdistrict, Mueang District, Roi Et Province. *Journal of the police nurses*. (in Thai).

สุริยา หล้ากำ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงสูง ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารพยาบาลตำรวจ*.

Saeko, Umaporn. (2019). *A Study of Stroke Awareness among Patients at Risk of Stroke in Bangkok Metropolitan*. Master's thesis, Nursing Science Program, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University.

อุมาพร แซ่กอ. (2562). การศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Wahab, et al. (2018). *Awareness of warning signs among suburban Nigerians at high risk for stroke is poor: a cross-sectional study*. BMC Neurol.

Wyatt, S. B., et al. (2018). *Prevalence, Awareness, Treatment, and Control of Hypertension in the Jackson Heart Study*. Hypertension.